

рівня підпорядкування. Це з очевидністю вступає в протиріччя з вимогою закону про те, що експертом є особа атестована у відповідності до закону, а не відомчої інструкції.

Ми виклали тільки частину проблем, але вже вони за своєю значимістю свідчать про необхідність розробки комплексної програми реформування судово-психіатричної експертної служби.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. – 2341-III.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства охорони здоров'я України від 29 червня 2017 року № 722» від 17.07.2019 № 1626. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1626282-19#Text>.

3. Про судову експертизу: Закон України від 25 лют. 1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

Васюта Юлія Володимирівна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Чорноус Ю. М.,

професор кафедри криміналістики та судової
медицини Національної академії внутрішніх
справ, доктор юридичних наук, професор

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Зміни в економічній та політичній системах України призвели до виникнення значної кількості нових злочинів і суттєвих змін у механізмах вчинення раніше відомих. Тож слідчо-криміналістична практика постійно потребує розроблення нових і вдосконалення існуючих криміналістичних методик розслідування з метою підвищення рівня протидії злочинності.

Вітчизняними криміналістами було проведено низку наукових досліджень, що відображають проблеми методики розслідування окремих видів злочинів. Значну увагу приділено питанням формування та реалізації методик розслідування злочинів міжнародного характеру, економічних злочинів, зокрема, розкрадань у різних галузях економіки, податкових, службових, екологічних злочинів, економічного шахрайства, злочинів у сфері підприємницької діяльності, кримінальних правопорушень у бюджетній і банківській сферах тощо. У наукових працях відображено і проблеми розслідування злочинних посягань на життя, здоров'я, майно громадян, боротьби з організованою злочинністю.

Сучасні потреби правозастосовної практики висувають нові наукові завдання в галузі криміналістичної методики. Зокрема, у

загальнотеоретичному сенсі потребують переосмислення та пошуку шляхів вирішення проблеми розширення предметної галузі методико-криміналістичних рекомендацій не тільки для органів досудового розслідування, а й для прокурорів і захисників. Тому є потреба у створенні наукових основ для формування методик підтримання державного обвинувачення за різними видами злочинів і методик здійснення професійного захисту від кримінального переслідування [2].

Крім того, зміни у структурі злочинності спричинили значну актуалізацію прикладних наукових розробок у галузі криміналістичної методики. Зокрема, існує гостра потреба у розробленні нових науково обґрунтованих положень з розслідування злочинів міжнародного характеру, проти основ національної безпеки України, пов'язаних з тероризмом, незаконним обігом зброї та вибухових речовин, кіберзлочинів. Вирішення цих завдань надасть можливість забезпечити органи правопорядку сучасними рекомендаціями щодо застосування криміналістичних засобів, прийомів і методів під час виявлення та розслідування досить поширених і небезпечних кримінально каранних посягань, що завдають значної шкоди державі та громадянам [2].

На думку В.О. Коновалової, методика розслідування у практичному значенні покликана забезпечити слідчого необхідними науковими рекомендаціями, що сприяють прийняттю своєчасних вірних рішень з визначення напрямів і конкретних засобів досягнення істини у кожній справі [4, с. 245]. В.А. Журавель переконує, що методику розслідування злочинів можна охарактеризувати як сукупність порад щодо найбільш ефективних шляхів здійснення діяльності [5, с. 57]. Б.В. Щур вважає, що змістовну частину криміналістичної методики складають методичні рекомендації, які є комплексами взаємопов'язаних типових порад, апробованих слідчою практикою, і пропорованих до застосування в розслідуванні окремих видів злочинів, що спрямовані на оптимізацію слідчої діяльності [3, с. 8, 9].

Важливим є питання про впровадження криміналістичних рекомендацій у практику розкриття і розслідування злочинів, оскільки воно пов'язане із функцією науки криміналістики, та останніми десятиліттями багато висловлених рекомендацій не реалізовані на практиці, що є серйозним недоліком у діяльності боротьби зі злочинністю. Потрібно визначитися із поняттям та змістом криміналістичної практики. У цьому явищі варто розмежовувати два аспекти: наукове забезпечення, тобто розроблення необхідних практиці засобів, прийомів і методів діяльності, й організація забезпечення, тобто створення умов для сприйняття і використання практикою цих рекомендацій.

Структура криміналістичної методики розслідування злочинів може бути визначена відповідно до таких елементів [1, с. 404]:

криміналістична характеристика злочину;
обставини, що підлягають з'ясуванню при розслідуванні злочину;

особливості початкового етапу розслідування;
типові ситуації й дії слідчого на початковому етапі розслідування;

наступний етап розслідування і тактика окремих процесуальних, слідчих дій;

профілактична діяльність слідчого при розслідуванні злочину.

Дискусії щодо сутності криміналістичної характеристики та її місця у структурі методики розслідування злочину вже тривалий час відбуваються на сторінках наукової літератури. Так, за результатами дослідження В. В. Тищенко, з однієї точки зору в структуру методики включається криміналістична характеристика розслідування злочинів, а з іншої – така характеристика не включається або заперечується її методичне значення. До того ж існує твердження, що криміналістична характеристика – це основа розробки окремих методик, але не її елемент [1, с. 404, 405; 6, с. 362, 363].

Проте важливо акцентувати увагу на вагомому значенні криміналістичної характеристики для методики розслідування злочинів, адже вона є інформаційною моделлю, яка відображає криміналістично значущі ознаки та має важливе значення для наукових досліджень та практичної діяльності.

Зміст методико-криміналістичного забезпечення слід розуміти як систему розробок та впровадження нових, удосконалення існуючих криміналістичних засобів, методів у практичну діяльність оперативних та слідчих підрозділів з метою ефективного виявлення, попередження та розслідування умисно вчинених суспільно небезпечних діянь, передбачених кримінальним законодавством. Такий зміст складають відповідні рекомендації, які стосуються діяльності органів досудового розслідування України на початковому та наступному етапах розслідування, організації міжнародного співробітництва, особливостей проведення слідчих дій при розслідуванні певних видів злочинів.

Отже, сьогодні в складних економічних, політичних, соціальних умовах знову і знову постає питання зміцнення процесуальної діяльності органів досудового розслідування з метою неухильного дотримання засади верховенства права та законності, а також захисту прав, свобод та законних інтересів особи. На підставі цього, потребують активного дослідження питання методики розслідування злочинів. Їх вирішення надасть поштовх для подальших наукових пошуків, удосконалення чинного законодавства і напрацювання нових або ж більш удосконалених існуючих методик з метою розкриття і розслідування злочинів та розширення можливостей правозастосовної практики не лише на державному, а й на міжнародному рівнях.

Список використаних джерел

1. Черноус Ю.М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 492 с.
2. Сокуренок В.В. Актуальні питання досудового розслідування та тенденції розвитку криміналістичної методики. Тези доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 21 листоп. 2018 р.). URL: http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/21_11_2018/pdf/1.pdf.
3. Щур Б. В. Теоретичні основи формування та застосування криміналістичних методик: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.09. Х., 2011. С. 8–9.
4. Коновалова В. Е. Актуальные проблемы тактики и методики расследования преступлений. Выбранные творы. Х., 2012. С. 245.
5. Журавель В. А. Криміналістичні категорії: традиції та новації (деякі дискусійні питання). Правничий часопис Донецького університету. Донецьк, 2002. Вип. 2 (8). – С. 57.
6. Тищенко В. В. К дискуссии о структуре методик расследования отдельных видов преступлений. Актуальні проблеми кримінального права та кримінології, кримінально-виконавчого права: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 10-річчю Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса, 28 жовт. 2011 р.). Одеса, 2011. С. 362–363.

Венгерова Юлія Віталіївна,

аспірант кафедри криміналістики
та домедичної підготовки Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ТИПОВІ ПОМИЛКИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТІВ, ОБШУКІВ ТА ІНШИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Особливе місце серед всіх інших джерел доказів займають показання та речові докази, які набувають форми доказів лише у разі дотримання прав, свобод та законних інтересів осіб, які володіють інформацією про подію кримінального правопорушення та правильного їх процесуального оформлення. Проте, під час проведення допитів, одночасних допитів двох або більше осіб, обшуків та інших слідчих (розшукових) дій при розслідуванні злочинів, пов'язаних із туризмом, слідчі нерідко стикаються з труднощами як процесуального, так і організаційно-тактичного характеру.

Як показав аналіз наукової літератури та судово-слідчої практики, типовими помилками організаційно-підготовчого етапу допиту, одночасного допиту двох або більше осіб, обшуку тощо є: